JP Århus
26/9 1999

Universitetshistorie ved Aarhus Universitet

HISTORIE

I forbindelse med sit 60 års jubilæum i 1987 nedsatte Aarhus Universitet et historisk udvalg. Til dette udvalgs opgaver hører indsamling af materiale til belysning af Universitets historie, fortæller cand. mag. Palle Lykke i denne kronik

Af Palle Lykke,
cand. mag. Universitets-historisk Udvalg,
Aarhus Universitet

I forhold til Københavns Universitet fra 1479 er Aarhus Universitet med sine 71 år en ung institution, men jo ikke ved siden af universiteterne i Odense, Roskilde og Aalborg. Så ungt er Aarhus Universitet, at der endnu lever enkelte af de 78 studerende, som blev indskrevet i 1928. De er til gengæld ikke unge længere.

Uddrages fra arkiv

I 1987 nedsatte Universitetet et universitetshistorisk udvalg med henblik på fastlæggelse af arbejdsgange vedrørende institutionens officielle arkiv og forberedelse af universitetshistoriske aktiviteter i forbindelse med 60-års jubilæet i 1988. Arbejdskraft tilknyttedes, og året efter kunne man præsentere en udstilling om universitetsliv gennem 60 år og en underholdende bog af lektor Torben Kisbye (1930-1990) om et hektisk studenterliv i 1950'erne. Almas børn hed den, og den kan købes endnu (Aarhus Universitetsforlag).

Til udvalgets opgaver hører indsamling af materiale til belysning af Universitetets historie. Det drejer sig om erindringsinterviews på den ene side og f.eks. fotografier, personarkiver og foreningsarkiver på den anden.

Det må straks indskydes, at Universitetets historie - den officielle - kan uddrages af det arkiv, som er skabt og fortsat skabes gennem Universitetets daglige virksomhed. Dette officielle universitetsarkiv - med forhandlingsprotokoller, journalsager osv. - er særdeles omfattende, og en repræsentativ del af det skal i al fremtid opbevares af Statens Arkiver. Udvalgets indsamlingsvirksomhed har intet med dette officielle arkiv at gøre, men har som mål at opbygge en selvstændig, ved Aarhus Universitet blivende studiesamling, der takket være personlige erindringer, billedmateriale og meget andet vil kunne belyse Universitetets historie på helt andre måder, end det officielle arkiv formår.

Universitetshistorie

At inddrage den personlige oplevelsesdimension som supplement til tørre facts er der ikke noget nyt i. Professor, dr.phil. Gustav Albeck gjorde det i sine to publikationer fra 50-års jubilæet i 1978, og en bog, der udkom i 1985 i anledning af 50-året for første parkkollegiums opførelse, bestod af erindringer fra skiftende tiders kollegianere. Det nye er, at der i Universitetshistorisk Udvalgs regi foregår en indsamling af erindringer m.v. med henblik på fremtidens universitetshistorier.

Værdifuldt materiale

Hvad sker der normalt med amatørfotografier fra studenterlivet, instituttarnes dagligdag eller laboratoriernes julefrokoster, når de først er indgået i de private fotoalbum? Ja, der bliver de som regel, enten til albummet overgår til arvingerne, der ikke rigtig ved, hvad billederne forestiller, eller de ender på loppemarked eller losseplads, og værdifuldt materiale er tabt for evigt.

Tilsvarende gælder alle de stencilerede sange, som gennem årene har lydt ved animerede kollegiefester, eller sangene fra doktormiddagene gennem årene og sangene fra Studenterforeningen.

Eller studenternes regnskabsbøger, hvor man kan følge med i det forbrug, som f.eks. den unge kvindelige student anno 1941 har af rundstykker og æbler, cykelreparationer, bøger, mørklægningspapir, biograf, omsyning af tøj, kontingent til Studenterforeningen og togture hjem til forældrene for slet ikke at tale om hovedposterne: kost og logi. På indtægtssiden kan der f.eks. være tale om 95 kr. hjemmefra pr. måned, 30 øre fra lillebror Niels og eventuelle legater.

Private dagbøger har også stor interesse. I 1998 udgav Universitetet en sådan studenterdagbog fra 1930. Den er ført af daværende stud. mag. Henning Henningsen (f. 1911), der senere blev fremtrædende musemsmand. Den giver et sprællevende billede af forholdene ved det kun to år gamle universitet (Min ånd er frisk og ubedærvet ... - i kommission hos Aarhus Universitetsforlag).

Sider af historien

Når en tidligere studerende nærmer sig de 80, har hun sjældent noget at bruge sine eksamensbeviser til eller sit seneste årskort anno 1945 eller sit akademiske borgerbrev fra 1938 eller arket med de akademiske regler, som hun en anelse nervøs lovede en fjern tids hvidhandskede rektor at efterleve. For slet ikke at tale om anbefalinger fra lærerne med henblik på erhvervsarbejde.

Det samme gælder vel notater fra forelæsninger, eksamensspørgsmål i konvolutter forsynet med universitetets laksegl, måske lønsedler fra erhvervsarbejde i forbindelse med studierne eller kvitteringer fra værelsesudlejeren og købmanden. Alt sammen kan det være med til at belyse sider af Aarhus Universitets historie. Det samme gælder materiale fra foreninger med forbindelse til Universitetet, Studenterforeningen f.eks., eller Musiske Studenter og Århus Studenterscene - eller sang-, revy- og sportsforeninger.

Fotos: UNIVERSITETSHISTORISK UDVALG VED AARHUS UNIVERSITET

UNIVERSITET - En studerende ved sit arbejdsbord. Fotografiet er taget i 1943. (Bemærk kraniet og lampeskærmen, der er prydet med Aarhus Universitets segl).

Vi har Humanistisk Samfunds arkiv, men protokollen for årene 1937-49 mangler. Hvor er mon denne vigtige kilde til århusiansk lærdomslivs historie? Og "Blæk-Svinet" fra Marselisborg Studentergaard? Og er der nogen, der vil af med en samling af bladene "Den jydske Akademiker" eller det senere "Montanus"?

Røde ører

Noget andet, som vi også vil modtage med kyshånd, er skriveøvelser med professorernes rettelser. Sådanne rettelser, som i sin tid kan have kostet røde ører, kan i dag forekomme ganske underholdende. F.eks. afleverede en historiestuderende i oktober 1946 en skriveøvelse om det danske landbrug indtil år 1300. I sin indledning til øvelsen skriver studenten, at han nu i det følgende »efter fattig evne« (en akademisk kliché) skal gøre rede for emnet. Professoren har sat to røde streger under »efter fattig evne« og i marginen skrevet »Ja, selvfølgelig!!.« Studenten blev senere dr.phil. fra Aarhus Universitet.

Denne skriveøvelse er nu i Universitetshistorisk Udvalgs samling sammen med yderligere et antal øvelser fra samme person. Ellers har ingen af dem, vi har været i forbindelse med af 1930'ernes, 1940'ernes og 1950'ernes studenter, bevaret sådanne øvelser. Men nogle må vel eksistere?

Anno 1936

Et klenodie i samlingen udgøres af en brevveksling anno 1936 mellem "den første jyske magister" (som han omtaltes i pressen) og hans vejleder. Emnet er den netop forestående konferenseksamen i forårssemestret 1936, og docentens mange råd til "magistranden" er kostelig læsning. Disse minder fra en patriarkalsk universitetskultur udgjorde da også en publikumsmagnet, da de præsenteredes på dén universitetshistoriske udstilling i Steno Museet, hvormed Universitetet markerede sit 70-års jubilæum i 1998.

På daværende tidspunkt havde Universitetshistorisk Udvalg fået opbygget en billedsamling bestående af flere tusinde fotografier, en ganske pæn portion person- og foreningsarkiver m.m. og ca. 50 erindringsinterviews. Det korteste varer en time og det længste 18 timer. Det sidste med én, der studerede i 1940'erne og har været tilknyttet Universitetet siden.

Foruden studentermateriale er der indtil videre indsamlet arkiver fra et antal professorer og andre typer ansatte - heriblandt én, som blev ansat allerede i 1933 som videnskabelig assistent. I hans arkiv findes et brev fra 1934, hvori han detaljeret fortæller sin mor om arbejdet på Kemisk Institut.

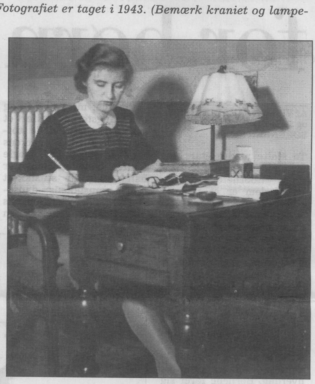

Tredimensionale ting

Kronjuvelen i samlingen af personarkiver er overlæge, dr.med. Victor Albecks arkiv. Victor Albeck (1869-1933) spillede en helt central rolle i de kampe, som gik forud for oprettelse af Aarhus Universitet, og han var som formand for Universitetet frem til sin død utrættelig. Hans personlige arkiv giver et enestående indblik i Universitetets umiddelbare forhistorie.

Også "tredimensionale" ting (af beskedne dimensioner!) har interesse: fyldepenne, skriveunderlag, bogstøtter, papirknive, piber, tobaksdåser, cigaretemballager, askebægre, skrivebordslamper, blæksugere, studenterhuer, kranier anvendt til studiebrug m.v., når blot tingene faktisk har været anvendt af studerende eller ansatte ved Universitetet - hertil kommer naturligvis doktorbreve og doktorringe, diverse medaljer etc. Lad os indtil videre af pladshensyn begrænse os til tiden før 1970, hvad angår ting af denne type.

PÅ BJERGET

◆ Hvad laver de på bjerget? I denne serie giver JP Århus hver søndag forskere ved Aarhus Universitet eller andre forskermiljøer lejlighedtil at fortælle om deres arbejde

Materiale modtages

Ring eller skriv, hvis De ligger inde med materiale, som De kunne tænke Dem at forære til samlingen. Måske har De lige præcis den genstand eller det dokument, som vil vække opsigt ved 250-års jubilæumsudstillingen i år 2178!

Eller har De mon lyst til at skrive lidt om Deres oplevelser ved Aarhus Universitet - hvad enten De nu har været studerende, underviser, funktionær eller på anden måde haft tilknytning til Universitetet: skriv løs - eller indtal Deres erindringer på bånd - og send det hertil. Forhenværende studerende kan f.eks. genkalde sig ankomsten til byen, indlogering, økonomi, påklædning, den første dag på Universitetet, oplevelser fra undervisning og eksamen eller samvær med studiekammerater på værelser, i Parken og til festerne, oplevelser i frokoststuen/kantinerne, lærernes væsen og eventuelle særheder, kollegielivet, kontroverser med portnerne, deltagelse i studenterrådsarbejde, studentersport, teater- og foreningsliv og tusinde andre ting.

Adressen er;

Universitetshistorisk Udvalg, Gustav Wieds Vej 10, 8000 Århus C, og der kan ringes på tlf. 86 20 20 00 (direkte: 86 20 20 11 # 4600) eller på tlf. 8942 1108.